

ਯੁਵਾ ਸਾਹਿਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਤੇ ਚਰਚਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, 12 ਮਾਰਚ, 2021: ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਸਦਨ ਵੱਲੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਯੁਵਾ ਸਾਹਿਤੀ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਵਾਰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ: ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ' ਦੇ ਉੱਪਰ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਐਸੋਸੀਏਟ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਖੋਜਾਰਥੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਚਰਚਾ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਆਰੰਭ ਕਰਦਿਆਂ ਸਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ-ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਜੀਓ-ਆਇਆਂ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਗਾਮੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਯੁਵਾ ਸਾਹਿਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਕਤਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਖਿਪਤ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਚਿੰਤਨ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੂਫੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸੂਫੀਅਤ ਦੇ ਵੀ ਆਧਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਸੂਫੀ ਮਤ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਪਸਰ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਫੀ ਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ 'ਚ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ, ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ

ਸ਼ੇਖ ਅਹਿਮਦ ਸਰਹੰਦੀ ਅਜਿਹੇ ਸੂਫੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸ ਇਸਲਾਮੀ ਮੂਲਵਾਦ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਜੋ ਸੂਫੀਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਫੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪਾਂ-ਤੌਹੀਦ, ਫਨਾਹ, ਨਵੱਬਤ, ਹਮਾਉਸ, ਵਹਿਦਤ-ਉਲ-ਵਜੂਦ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਸਵਿਸਤਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੂਫੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਅਵਲੋਕਨ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ 'ਚ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੋਜਾਰਥੀ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੂਫੀਅਤ ਉੱਤੇ ਦਿੱਤੇ ਲੈਕਚਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੱਛਮੀ, ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮੀ ਲੇਖਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਸੂਫੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ, ਅਵਸਥਾ ਅਤੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂੰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ 1947, 1984 ਅਤੇ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਵੀ ਬਣੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਚਿੰਤਨ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਅਜਿਹੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਭਾਰਤ ਤੇ ਖਾਸਕਰ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮਕਬੂਲ ਹੋਏ ਸੂਫੀ ਮਤ ਨਾਲ ਮੁੜ ਸਾਂਝ ਪਾਕੇ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਗਾਮੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਸਮਝ ਰਾਹੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਡਾ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ 'ਚ ਹੋਈ ਇਸ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦਸਦਿਆਂ ਉਸ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਸੱਚ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਫੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਗਿਆਨ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨ-ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਗਾਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਓਨਲਾਈਨ ਚਰਚਾ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਭ ਵਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਤਹਿਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ❖ ❖

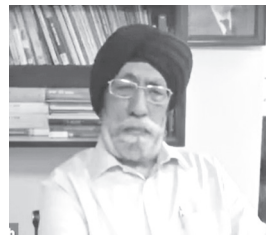
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ